Edukacja, muzyka i różnorodność
Szanse i wyzwania

Podróż do lepszego zrozumienia różnorodności w mojej klasie

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

FUNDACJA Harmonia

Wielokulturowe środowisko szkolne w szkole artystycznej

Fundacja Harmonia im. Grażyny Bacewicz od 2006 roku wspiera rozwój edukacji muzycznej oraz działania sprzyjające pracy w środowisku wielokulturowym. Misją Fundacji jest tworzenie warunków do rozwoju młodych talentów oraz promowanie postaw otwartości i współpracy międzykulturowej.

Fundacja realizuje programy edukacyjne obejmujące naukę gry na instrumentach, zajęcia rytmiczne i umuzykalniające, zapewniając jednocześnie niezbędne materiały dydaktyczne. Organizuje także wydarzenia artystyczne i projekty międzynarodowe, które umożliwiają uczniom zdobywanie doświadczeń w zróżnicowanym kulturowo środowisku.

Działania Fundacji pokazują, że szkoła artystyczna może pełnić ważną rolę w integracji i kształtowaniu kompetencji międzykulturowych, wspierając jednocześnie rozwój artystyczny uczniów.

FUNDACJA Harmonia

Podziękowanie

Fundacja Harmonia im. Grażyny Bacewicz składa serdeczne podziękowania Zespołowi Państwowych Ogólnokształcących Szkół Muzycznych I i II stopnia nr.3 im. G. Bacewicz w Warszawie. za umożliwienie przeprowadzenia warsztatów *„Wielokulturowe środowisko szkolne w szkole artystycznej”* oraz za udostępnienie sali na potrzeby realizacji zajęć.

Wyrażamy wdzięczność za życzliwość, profesjonalne wsparcie organizacyjne oraz otwartość na działania edukacyjne wspierające rozwój kompetencji międzykulturowych w środowisku artystycznym.

FUNDACJA Harmonia

Kim jesteśmy?

Liselotte Verfaillie, dyrektorka szkoły Sint-Jan Berchmanscollege w Antwerpii (Belgia), doświadczona pedagog i specjalistka w zakresie edukacji międzykulturowej. Kieruje szkołą, w której uczą się dzieci z około 80 różnych krajów. Ma szerokie doświadczenie w zarządzaniu zespołami i rozwoju instytucji edukacyjnych, pracowała także jako menedżerka regionalna i trenerka.

Rozemarijn Vanwijnsberghe, belgijska muzykolożka, śpiewaczka klasyczna, dyrygentka chórowa i orkiestrowa oraz dyrektorka zarządzająca organizacją pozarządową inTOUCH na rzecz dialogu międzykulturowego. Pani Vanwijnsberghe posiada szerokie doświadczenie w posługiwaniu się muzyką jako narzędziem do integracji i iluzyjności.

FUNDACJA Harmonia

Dziękujemy za zaproszenie!

Program

26-27 września
28-29 listopada

- uczenie się, żeby być
- uczenie się, żeby wiedzieć
- uczenie się, żeby robić, działać

FUNDACJA Harmonia

Czynniki predykcyjne

- Język, którym dziecko posługuje się w domu, jest ważnym czynnikiem wpływającym na jego wyniki szkolne, ale! bieda i ograniczenia są nawet mocniejszym czynnikiem
- My, jako szkoła, nie możemy skupiać się tylko na kwestiach językowych dzieci lub ich pochodzeniu
- Powinniśmy być świadomi wielu czynników i starać się działać w codziennych sytuacjach

FUNDACJA Harmonia

Wskaźnik ubóstwa edukacyjnego

Wskaźnik pozwalający zmierzyć zakres ubóstwa i ograniczeń w szkole oraz miejscu zamieszkania, bazujący na 4 czynnikach:

- język, w którym mówi się w domu jest inny niż polski
- niskie wykształcenie matki
- otrzymywanie zasiłków szkolnych
- życie w środowisku, w którym mieszkańcy są słabo wykształceni

FUNDACJA Harmonia

Ograniczenia czy przywileje

Różne cechy człowieka mogą prowadzić do otrzymania lub bycia pozbawionym szans i możliwości

- miejsce pochodzenia
- język, którym posługujemy się w domu
- status i pochodzenie rodziny
- trudności i predyspozycje w nauce
- religia
- kolor skóry
- …

FUNDACJA Harmonia

Sprawdźmy, jakie są wasze szanse - gra

- każdy dostanie kartę z danymi jakiejś osoby
- staramy się wczuć w naszą osobę z karty
- gdy zadawane jest pytanie, stawiamy kroki do przodu i do tyłu myśląc, jak osoba z karty
- jak się czujemy, gdy wykonujemy kroki do przodu, a jak, gdy do tyłu?

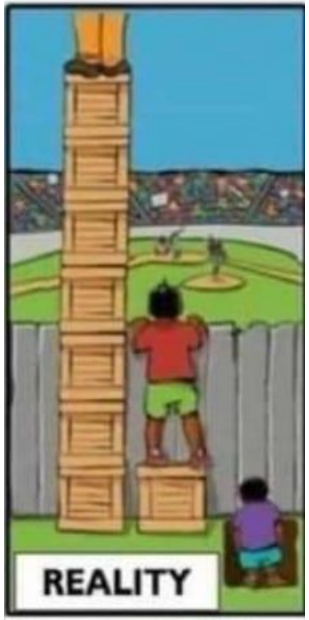

One gets more than is

FUNDACJA Harmonia

Super-różnorodność

Rzeczywistość demograficzna wygląda tak, że młodsze pokolenia są dużo bardziej zróżnicowane, niż te starsze

Są 3 główne czynniki przyczyniające się do tego:

- więcej migracji, większa różnorodność etniczna, duże miasta są wypełnione ludźmi, którzy należą do mniejszości
- różnorodność rośnie nawet w kręgach ludzi zróżnicowanych
- powolne normalizowanie różnorodności, nasze spojrzenie na nią uległo zmianie

FUNDACJA Harmonia

Kompetencje międzykulturowe

- to prowadzi nas do bycia lub odczucia, że jesteśmy "kompetentni w różnorodności": przekłuwamy odmienność w coś normalnego, standardowego
- kompetencje międzykulturowe = odpowiednie radzenie sobie w interakcjach między ludźmi, którzy prezentują różnice w afektywnych, kognitywnych lub behawioralnych kierunkach

FUNDACJA Harmonia

https://www.youtube.com/watch?v=uXrUSHH3Dag

FUNDACJA Harmonia

Szkoły wielokulturowe

Nierówności nie są związane tylko z zadaniami, jakie są stawiane przed dziećmi, ale też z tym, jak kształtujemy system edukacji i jak radzimy sobie z różnorodnością między dziećmi

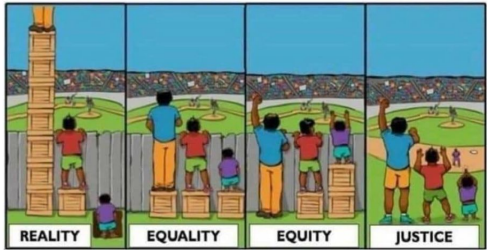

Są 3 możliwe sposoby na radzenie sobie z różnorodnością:

- zmniejszanie różnorodności: próby jej wyeliminowania

- ignorowanie różnorodności: zachowywanie się tak, jakby różnic nie było

- przyjęcie różnorodności: docenienie różnic i przekłucie ich w siłę

FUNDACJA Harmonia

Zmniejszenie różnorodności: asymilacja

- zakaz religijnych, językowych lub kulturowych różnic np. zakaz noszenia hidżabu, porozumiewania się w innych językach
- intencje takich zasad są pozytywne, nie są one wprowadzane po to, by wykluczać uczniów
- mimo dobrych intencji, efekty takich zasad nie są pozytywne. Zakazywanie wyrażanie przynależności do danej kultury czy religii świadczą o tym, że niektóre cechy ucznia nie są akceptowane i mile widziane
- im silniejsze jest to podejście, tym gorzej czują się uczniowie
- to podejście nie zmniejsza przestrzeni etnicznej między uczniami, tylko je pogłębia

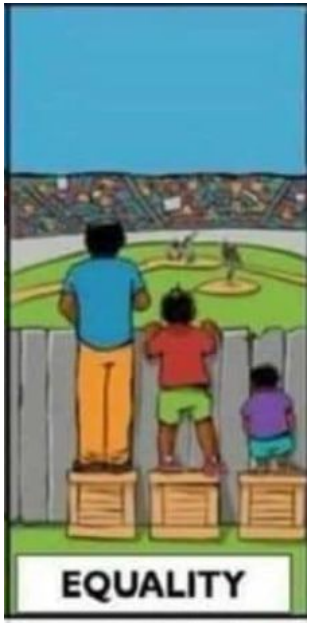

FUNDACJA Harmonia

Ignorowanie różnorodności

- to podejście nie zakazuje okazywania różnic, ale udaje, że nie istnieją; nie poświęca się im uwagi
- z dobrymi intencjami mówi się, że dzieci to "po prostu uczniowie", staramy się nie zwracać uwagi na różnice między nimi
- starania aby pokonać rasizm, poprzez brak skupienia na inności
- mimo tego, nie da się nie zauważać tych różnic - będą one wpływać na nasze działania
- jeśli nauczymy dzieci, że różnice nie mają żadnego znaczenia, nie będą miały pełnego obrazu, czym jest rasizm
- to podejście ma negatywne skutki w jakości edukacji i efektach szkolnych uczniów

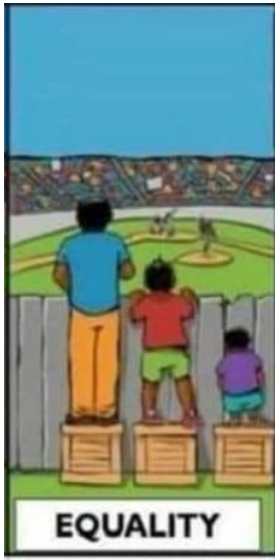

FUNDACJA Harmonia

Przyjęcie różnorodności: podejście międzykulturowe

- nie ignorujemy ani nie zakazujemy różnorodności, ale staramy się ją docenić i wykorzystać do dobrego
- w szkołach wielokulturowych budujemy na wiedzy uczniów o ich kulturach
- w takich szkołach nie patrzymy na dzieci tylko przez pryzmat ich kultury i tożsamości etnicznej, ale uczymy je, by łączyły te cechy z ich miejscem zamieszkania i były dumne z tych wszystkich aspektów
- w takich szkołach każdy czuje się chciany i akceptowany; prowadzi to do lepszych efektów w nauce

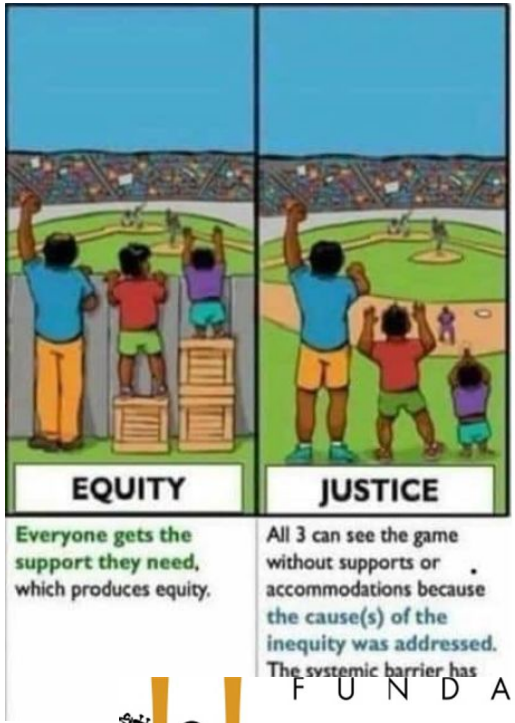

FUNDACJA Harmonia

Podejście do różnorodności na różnych poziomach

- szkolne zasady i polityka
- język i komunikacja
- program nauczania i materiały do pracy
- tożsamość i rozpoznawanie/uznanie
- relacje i interakcje
- dobrostan i zaangażowanie

FUNDACJA Harmonia

Szkolne zasady i polityka

- czy jest jakaś wyraźna polityka różnorodności w naszej szkole?
- czy jest jakiś zapis przeciwko dyskryminacji lub gnębieniu?
- czy zasady w szkole pozwalają na ekspresję kulturową lub religijną (poprzez np. ubrania, symbole)?

FUNDACJA Harmonia

Język i komunikacja

- czy uczniowie mogą używać swojego ojczystego języka jako pomocy w nauce?
- czy jest pomoc dla uczniów, dla których język polski nie jest pierwszym językiem?
- czy rodzice otrzymują informacje ze szkoły przetłumaczone na inne języki?

FUNDACJA Harmonia

Statut

- materiały, na których pracujemy pokazują różnorodność kultur i perspektyw
- migracje i różnorodność są tematem dyskusji na różnych przedmiotach
- omawiamy różne święta i tradycje, poświęcając im podobną ilość czasu

FUNDACJA Harmonia

Tożsamość

- uczniowie w naszej szkole prezentują swoją tożsamość kulturową i religijną
- szkoła angażuje się w celebrowanie różnorodności (projekty, dni międzykulturowe)
- mamy w szkole wzory do naśladowania będące z różnych środowisk

FUNDACJA Harmonia

Relacje i interakcje

- nauczyciele są szkoleni w zakresie kompetencji międzykulturowych
- uczniowie otwarcie rozmawiają o dyskryminacji i różnorodności
- podejmowane są odpowiednie kroki w przypadku incydentów nietolerancji

FUNDACJA Harmonia

Dobre samopoczucie i zaangażowanie

- uczniowie migranci czują się bezpiecznie w naszej szkole
- rodzice tych uczniów angażują się w życie szkoły
- szkoła monitoruje efekty uczniów i udziela pomocy w razie potrzeb

FUNDACJA Harmonia

Wcielenie się w nową kulturę - gra

Sprawdźmy jak wchodzisz w nową kulturę, jak próbujesz się zintegrować i dostosować; jak reagujesz, gdy ktoś próbuje to zrobić w stosunku do twojej kultury?

- tworzymy dwie grupy, każda z nich reprezentuje kraj z własnymi zasadami
- gdy wszyscy zapoznają się z zasadami swojego kraju, jeden wybraniec każdego kraju idzie obserwować przeciwną grupę i próbuje zrozumieć jej zasady
- gdy wróci i przedstawi je swoim "rodakom", kolejny przedstawiciel emigruje, aby tym razem aktywnie uczestniczyć w życiu drugiego kraju

FUNDACJA Harmonia

Podsumowanie

Dziś uczyliśmy się, by być

- jak się czujesz, wiedząc, że dostałeś/aś od życia dużo możliwość?
- a jak, kiedy wręcz przeciwnie?
- jak trudno jest wcielić się w nową kulturę? Co może w tym pomóc?

uczyliśmy się, by wiedzieć

- jakie są czynniki przewidujące?
- czym jest super-różnorodność?
- Jakie są podejścia do różnorodności w szkołach?

FUNDACJA Harmonia

Jutro będziemy uczyć się, by działać

- jak jest w naszej szkole? Jak radzimy sobie z różnorodnością? Jakie są kroki, które możemy podjąć?
- jak wykorzystać muzykę, jako ważne narzędzie w integracji, scalaniu?

FUNDACJA Harmonia

Część 2

Plan na dziś

1. Przypomnienie treści z sesji wrześniowej
2. Przedstawienie projektów, nad którymi pracowaliśmy od września
3. Co nas dziś czeka?
4. wielojęzyczność
5. Pytania
6. Obiad
7. Ćwiczenia na nowo poznane słówka
8. Ukraiński Dom
9. Praca nad pomysłami co do naszej szkolnej polityki językowej

FUNDACJA Harmonia

Tematy na dziś

- Wielojęzyczność
- Środowisko bogate językowo
- Funkcjonalna nauka językowa
- Wkład polskich organizacji
- Zaczątki waszych własnych szkolnych polityk językowych
- Dużo materiałów i ćwiczeń

Nasze cele:

- Każdy powinien czuć, że należy do społeczności, niezależnie od języka, którym się posługuje
- Po tym spotkaniu, każdy powinien być troszkę bardziej wielojęzyczny :)

FUNDACJA Harmonia

4. Wielojęzyczność – definicja

FUNDACJA Harmonia

Każdy jest wielojęzyczny

https://www.youtube.com/watch?v=S7UhAINMueo

FUNDACJA Harmonia

Pojęcie wielojęzyczności

- Taalzwak - language-impaired - słaby językowo
- Taalarm - language barrier - bariera językowa
- Anderstalig - foreign language speaker - posługuje się innym językiem

- Meertalig - multilingual - wielojęzyczny
  - Nie skupiamy się na tym, czego brakuje, nie trzeba niczego ,,naprawiać”
  - Nie chodzi o to, aby przekształcać kogoś, w kogoś innego, nie na tym polega poczucie przynależności
  - Skupiamy się na zaletach, jakie daje wielojęzyczność, na pozytywach, jakie możemy mieć z posługiwania się kilkoma językami (nawet na niskim poziomie)

FUNDACJA Harmonia

Wielojęzyczność - szanse i wyzwania

- Viorica Marian stworzyła listę naukowo udowodnionych zalet, jakie niesie za sobą posługiwanie się innym językiem
- Zapoznamy się z kilkoma z nich, szczególnie odnoszących się do edukacji

- Wielojęzyczność nie ma wad (nie niesie wyższego ryzyka trudności poznawczych, nieprawidłowości w rozwoju językowym, ani poczucia ,,chaosu”), jednak stawia pewne wyzwania: jak zapewnimy dziecku środowisko bogate językowo oraz wysoką jakość w zakresie nauki języka?

FUNDACJA Harmonia

Szybki test

Bez namysłu:

1. Wypowiedz na głos kolor, jaki zobaczysz
2. Przeczytaj nazwę koloru
3. Powiedz, w jakim kolorze napisane są słowa

FUNDACJA Harmonia

1. Jakie kolory widzisz? Hangi renkleri görüyorsunuz?

Які кольори ти бачиш?

FUNDACJA Harmonia

2. Jakie kolory widzisz? Hangi renkleri görüyorsunuz? Які кольори ти бачиш?

Niebieski	Żółty	Czerwony
Mavi	Sarı	kırmızı
синій	жовтий	червоний

FUNDACJA Harmonia

синій

3. W jakim kolorze napisano to słowo? Bu kelime hangi renkle yazılmıştır? Яким кольором написано це слово?

Czerwony	Żółty	Niebieski
Kırmızı	Sarı	Mavi
Червоний	жовтий	синій

FUNDACJA Harmonia

Mocne strony osób wielojęzycznych

1. Potrafią lepiej rozdzielić ważne informacje od tych mniej istotnych
2. W młodszym wieku uświadamiają sobie, że jedno słowo może mieć wiele określeń, co stanowi ważną pomoc w przyswajaniu i poszerzaniu słownictwa
3. Dzięki szerszemu zasobowi słów łatwiej im wyrażać swoje stany i emocje
4. Są bardziej kreatywne i często widzą sieci połączeń, które dla innych nie są oczywiste

FUNDACJA Harmonia

5. Lepiej radzą sobie z przełączaniem się między zadaniami

6. Mają lepiej rozwinięte mózgi, co może zmniejszać ryzyko demencji w starszym wieku

7. Znając kilka języków, łatwiej jest uczyć się kolejnych

8. Są bardziej muzykalni. Wielojęzyczność i muzykalność mają ze sobą wiele wspólnego: obydwie są formami bogatych bodźców słuchowych, w obydwu przypadkach trzeba pracować z rytmem, dźwiękiem i tonacją

FUNDACJA Harmonia

Co to znaczy: wzrastać jako osoba wielojęzyczna?

https://www.youtube.com/watch?v=CMov6WJl5rY

FUNDACJA Harmonia

Wielojęzyczność

- Co ten termin oznacza dla ciebie? Jaka jest twoja definicja wielojęzyczności? Czy uważasz, że jesteś wielojęzyczny?

→ W szkole potrzebna jest jedna taka definicja, którą wszyscy się kierujecie i która stanowi podstawę polityki i działań waszej szkoły

FUNDACJA Harmonia

Niektóre z definicji wielojęzyczności

1. Wielojęzyczność to zdolność człowieka do posługiwania się wieloma odmianami języka oraz chęć wyróżnienia się dzięki tej różnorodności.

2. Osoby dwujęzyczne lub wielojęzyczne to osoby, które w życiu codziennym posługują się więcej niż jednym językiem w sposób sensowny i płynny w odpowiednich okolicznościach.

FUNDACJA Harmonia

3. Osoba jest dwujęzyczna lub wielojęzyczna, jeśli posługuje się dwoma lub więcej językami na poziomie języka ojczystego.

4. Ludzie są dwujęzyczni lub wielojęzyczni, jeśli regularnie mają kontakt z dwoma lub więcej językami w mediach lub w swoim otoczeniu. Poziom biegłości nie ma znaczenia.

FUNDACJA Harmonia

5. Osoba, która w pewnym okresie swojego rozwoju przez znaczną część czasu miała kontakt z dwoma lub więcej językami, jest wielojęzyczna.

6. Ludzie są dwujęzyczni lub wielojęzyczni, jeśli potrafią mówić w więcej niż jednym języku.

FUNDACJA Harmonia

7. Ludzie są wielojęzyczni, jeśli potrafią rozumieć i posługiwać się więcej niż jednym językiem lub jeśli regularnie używają kilku języków.

8. każdy jest wielojęzyczny, ponieważ każdy znajduje się w różnych kontekstach i potrzebuje różnych języków lub odmian językowych, aby móc się wyrażać.

FUNDACJA Harmonia

9. Ludzie są dwujęzyczni lub wielojęzyczni, jeśli potrafią funkcjonować w dwóch lub więcej językach, zgodnie z wymaganiami społeczno-kulturowymi danej społeczności, na poziomie native speakera.

10. Aby być dwujęzycznym lub wielojęzycznym, ludzie muszą posiadać minimalną biegłość w co najmniej jednej z czterech umiejętności językowych (słuchanie, mówienie, czytanie lub pisanie) w językach innych niż język ojczysty.

FUNDACJA Harmonia

Wielojęzyczność

- Czy po przeczytaniu tych definicji, zmieniła się twoja?
- Czy zmieniło się twoje postrzeganie samego siebie w kontekście wielojęzyczności? Czy jako zespół szkolny bylibyście w stanie ułożyć/wybrać jedną definicję, która będzie wam odpowiadać?
- Jak można zapoznać z nią całe grono pedagogiczne?

- Każda definicja skupia się na innym aspekcie wielojęzyczności.
- Tym samym tokiem można by stworzyć różne definicje języka ojczystego

FUNDACJA Harmonia

Język ojczysty

Różne aspekty = różne definicje języka ojczystego

- Pochodzenie: język ojczysty = ten, którego nauczyliśmy się jako pierwszego
- Funkcja: język ojczysty= ten, którego używamy najczęściej
- Umiejętności: język ojczysty = ten, który znamy najlepiej
- Tożsamość: język ojczysty = ten, z którym my się identyfikujemy, lub ten, z którym identyfikują nas inni

FUNDACJA Harmonia

Polityka językowa w Naszej szkole

FUNDACJA Harmonia

Tworzenie bogatego środowiska językowego

FUNDACJA Harmonia

Bogate środowisko językowe

- Bogate środowisko językowe wspiera i wzmacnia rozwój językowy dzieci, a dokładniej przyswajanie języka przez dzieci wielojęzyczne.
- Dlatego ważne jest, aby wiedzieć, jak ogólnie rozwija się język i jak rozwija się on u dzieci wielojęzycznych.

FUNDACJA Harmonia

Jak dzieci uczą się języka?

1. Odbiór: dziecko słyszy język wokół siebie
2. Produkcja: w odpowiednim dla siebie czasie i z własnej inicjatywy, dziecko zaczyna mówić. Posługuje się posiadaną wiedzą w sposób kreatywny i aktywny, metodą prób i błędów
3. UPS: dziecko uczy się, co i jak należy mówić bazując na reakcji innych na swoje słowa
4. Uwaga: dziecko skupia się na elementach języka, do których otrzymał wskazówki lub uwagi
5. AHA: dziecko odkrywa coraz to nowe aspekty języka

FUNDACJA Harmonia

Od rozwoju języka do bogatego środowiska językowego

- Nauka języka polega na stawianiu hipotez: dziecko stara się zrozumieć, w jaki sposób działa język, który słyszy na około siebie. Posługuje się nowymi zwrotami, zwraca uwagę na informację zwrotną i na jej podstawie się przystosowuje
- Bogate językowo środowisko powinno zapewnić te 3 aspekty: wystarczającą podaż języka, wystarczającą szanse na produkcję języka przez dziecko oraz wystarczającą informację zwrotną

FUNDACJA Harmonia

Wyzwania wielojęzyczności

- Dzieci, które są wystawione na wiele języków, uczą się nieco inaczej
- Niektóre sytuacje są normalne, nie przejmuj się, gdy:
  - Dziecko używa tylko swojego bazowego języka
  - Dziecko ma okres ciszy: wydaje się, że nie przyswaja wiedzy, jednak w głowie takiego dziecka zachodzi cała masa procesów, dziecko może nie być wystarczające pewne siebie, aby zacząć się wypowiadać
  - Dziecko mówi skrótowo, posługując się pojedynczymi słowami lub prostymi zdaniami
  - Dziecko zaczyna powoli: nauka języka codziennego zajmuje ok. 2 lat, natomiast nauka języka na poziomie szkolnym - 5-7 lat

FUNDACJA Harmonia

Wielojęzyczny chaos w głowie?

https://www.youtube.com/watch?v=8Ix-L_lX3_k

FUNDACJA Harmonia

Bogate środowisko językowe

	Co robisz jako nauczyciel?	Na podstawie tego, co robisz, twoi uczniowie mogą:
Podaż języka	Zapewniasz ilość i jakość materiałów językowych, które są motywujące, zrozumiałe i nieco powyżej poziomu uczniów.	Wysunąć hipotezy
Możliwość wypowiedzi	Dajesz dużo możliwości wypowiadania się, reagujesz na to co i jak mówią uczniowie	Sprawdzić swoje hipotezy
Informacja zwrotna	Reagujesz na to, co mówią (powtarzasz, potwierdzasz, wyjaśniasz, poprawiasz...), aby mogli poszerzyć i udoskonalić swoje umiejętności językowe.	Dostosowują postawione hipotezy do realiów

FUNDACJA Harmonia

Nauka w wielojęzyczności

- Jako szkoła, wykorzystujesz predyspozycje wielojęzycznych dzieci, aby zwiększyć dostęp do wiedzy
- Różnorodność językowa uczniów stanowi ich kapitał dydaktyczny, na którym można bazować w celu zwiększenia ich możliwości edukacyjnych i rozwojowych
- Język ojczysty może tworzyć fundament, który może pomagać w nauce kolejnych języków oraz w przyswajaniu treści edukacyjnych

FUNDACJA Harmonia

- Poproś ucznia posługującego się tym samym językiem ojczystym co uczeń wielojęzyczny, aby powtórzył mu Twoje wyjaśnienie w swoim języku.
- Podaj listę trudnych lub nowych słów, które uczniowie mogą przetłumaczyć na swój język.
- Nauka o emocjach: poproś uczniów, aby znaleźli piosenki wyrażające określone emocje w ich ojczystym języku.
- Przed końcem dnia szkolnego napisz na tablicy małą zagadkę. Uczniowie mogą ją omówić w dowolnym języku. Następnego dnia wyjaśnij zagadkę i przeprowadź miniwykład na jej temat. Uczniowie rozmawiają o niej w domu, w swoim ojczystym języku, ponieważ są ciekawi rozwiązania zagadki.

FUNDACJA Harmonia

Nad czym my możemy popracować?

- Szkolna definicja wielojęzyczności + plan wdrożenia – jak przekazać ją wszystkim pracownikom
- Przekazywanie prawidłowej wiedzy na temat wielojęzyczności i skoordynowanie działań wszystkich pracowników + plan wdrożenia
- Bogate środowisko językowe + plan wdrożenia
- Szkolne porozumienia językowe + plan wdrożenia
- Funkcjonalna nauka wielojęzyczności + plan wdrożenia
- Angażowanie uczniów z Ukrainy i pytanie ich o odczucia
- …

FUNDACJA Harmonia

Część 3

Przydatne strony internetowe

- Storyweaver: zbiór historyjek w różnych językach, na różnych poziomach zaawansowania : https://storyweaver.org.in/en
- Silent books: książki bez tekstu z różnych stron świata https://www.ibby.org/awards-activities/activities/silent-books
- Piosenki w różnych językach: https://storyweaver.org.in/en

FUNDACJA Harmonia

Przykładowe metody pracy z nowymi słówkami

NIE.	Metoda pracy	Krótki opis	Bramka	Zaopatrzenie	as trwania (minu	Uwagi
1	Stowarzyszenie łańcuch	Uczestnicy po kolei mówią słowo, które pasuje do poprzedniego.	Aktywuj wcześniejszą wiedz	NIE	5	Można to również zrobić cyfrowo z
2	Pięć stowarzyszeń	5 skojarzeń na słowo, porównaj w parach, wybierz 3 najlepsze.	Aktywuj wcześniejszą wiedz	Papier czy cyfra	7	Dobre na rozgrzewkę.
3	Sieć słów	Słowo centralne z rozgałęzieniami: synonimy, przykłady, kontekst.	Aktywuj / pogłęb	Tablica lub flipcha	10	Poproś uczestników o dodanie gałę
4	Model Frayera	Cztery pola: definicja, cechy charakterystyczne, przykłady, nieprzyl	Pogłębianie znaczenia	Arkusz roboczy	10	Dobrze pracuje w parach.
5	Sortowanie pojęć	Grupuj słowa na kartach według kategorii lub znaczenia.	Zorganizuj / zrozum	Karty	10	Pozwól, że wyjaśnię dlaczego.
6	Zgadnij temat	Pokaż pojedyncze słowa; grupa zgaduje ogólny temat.	Aktywuj / przewiduj	Slajdy	5	Dobre jako wprowadzenie.
7	Słowo dnia	Jest jedno słowo, które jest kluczowe i każdy świadomie go używa	Powtarzanie / świadomość	Tablica	5	Uczyń z tego cotygodniowe wyzwa
8	Mini dyktando słów	Krótkie zdania z nowymi słowami; poprawne w parach.	Powtarzać	Długopis/papier	5	Skup się na formie.
9	Wyścig ortograficzny	Kto napisze to słowo poprawnie?	Powtarzanie kształtu	Tablica / projekto	5	Połącz ze znaczeniem pytania.
10	Mieszanka liter	Uczestnicy mieszają litery i tworzą słowo.	Powtarzać	Tablica	5	Wyzwanie czasowe.
11	Potok słów	Szybko podawaj słowa i rozwijaj każde zdanie.	Aktywuj / Powtórz	NIE	5	Energizer.
12	Taśmociąg	Każdy uczestnik dodaje jedno zdanie z nowym słowem.	Do ćwiczeń	NIE	7	Stymuluje budowę zdań.
13	Przekaźnik na płycie	Zespoły na zmianę piszą definicje i przykłady.	Powtarzać	Tablica	8	Element rywalizacji.
14	Ser szwajcarski (kloze)	Uzupełnij zdania lukami.	Zrozumieć / Zastosuj	Arkusz roboczy	10	Zorientowane na kontekst.
15	Moje zdjęcia	Dopasuj swoje zdjęcie do nowych słów i wyjaśnij.	Połączenie osobiste	Smartfon	10	Silny u dorosłych.
16	Dramat!	Odegraj rolę, przedstawiając słowo lub pojęcie.	Ćwiczenie / mówienie	Pokój	10	Wariant gry w kalambury.
17	Szybkie bingo	Bingo słowne, czytasz definicje.	Powtórzenie / test	Karty bingo	10	Dobre dla dużych grup.
18	Połóż talerze	Pytania wielokrotnego wyboru, uczestnicy wskazują A/B/C.	Testowanie / energetyzowa	Karty	5	Szybkie sprawdzenie.
19	Łączące słowa	Dopasuj słowo do poprawnego kontekstu lub synonimu.	Zrozumieć	Karty	10	Wariant pamięci.

FUNDACJA Harmonia

Instytut Dialogu Dunaj

- https://www.canva.com/design/DAG55HYTWbg/uedANX7BG7fs5CKUQmFoPA/edit
- https://www.youtube.com/watch?v=x_h-CQMBE2Y
- https://www.youtube.com/watch?v=h7qT7XkkErg
- https://www.dialoginstytut.pl/wydarzenia/sztuki-kultur-swieto-dziedzictwa-i-wspolnoty-miedzykulturowej/
- Ilkaj (presentation on saturday): +48 790 854 883
- Mustafa Bey (director Dunaj,attending on friday): +48 665 346 076
- Deniz (initial contact): +48 732 707 309

FUNDACJA Harmonia

Polityka językowa

Polityka językowa to wspólny, przemyślany i dobrze monitorowany zestaw inicjatyw, dzięki którym członkowie zespołu szkolnego dążą do zapewnienia skutecznej edukacji stymulującej rozwój językowy w każdej klasie oraz stworzenia środowiska sprzyjającego nauce dla nauczycieli, współpracując w ten sposób nad wzmocnieniem umiejętności językowych uczniów.

FUNDACJA Harmonia

- Definicja polityki językowej skupia się na:
  - Wspólnej wizji
  - Nauczycielach współpracujących i śmiało idących w stronę osiągnięcia celu
  - Inicjatywach szkolnych, klasowych i uczniowskich

FUNDACJA Harmonia

Wspólna wizja

- Zaczyna się od dyskusji nad tym, jak pracownicy szkoły widzą wielojęzyczność
- Są 4 główne nurty, które mogą się wysunąć

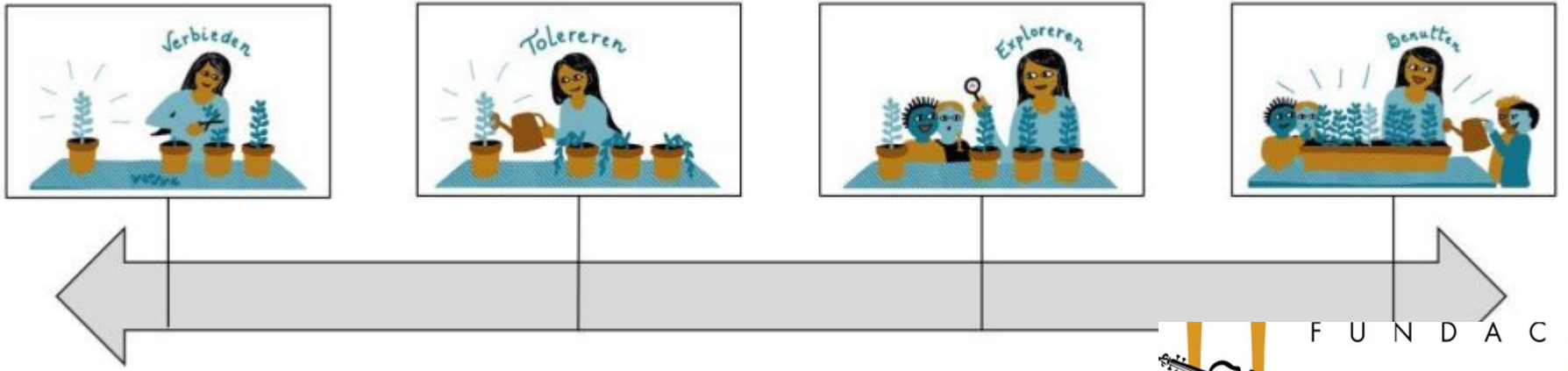

FUNDACJA Harmonia

1. Zakaz

Na biurku nauczyciela jest kilka roślin. To on decyduje, które z nich będzie pielęgnował i dawał im przestrzeń do wzrostu, a które będzie wycinał.

FUNDACJA Harmonia

1. Zakaz

- Polega na ignorowaniu różnorodności językowej, karaniu i stygmatyzowaniu dzieci za nie mówienie po polsku

- Uznawanie języka polskiego, jako jedynego, którym można posługiwać się w szkole, wyklucza możliwość interakcji z dziećmi nie polskojęzycznymi

FUNDACJA Harmonia

Dyskutuj z nauczycielami, czy zgadzają się z podanymi stwierdzeniami?

2. Studenci wielojęzyczni mogą korzystać z innego Mówienie w innym języku niż polski podczas formalnych zajęć: podczas zadań grupowych, gdy uczeń tłumaczy coś w obcym języku koledze z klasy, który czegoś nie rozumie itp.	2. Posługiwanie się językiem ojczystym podczas formalnych sesji edukacyjnych może pomóc uczniom wielojęzycznym w głębszym przyswojeniu materiału. Umożliwiając to, umożliwiasz uczniom funkcjonalne wykorzystanie języka do nauki, co nazywa się Funkcjonalnym Uczeniem się Wielojęzycznym .

FUNDACJA Harmonia

Dylematy; jak byś zareagował?

FUNDACJA Harmonia

2. Tolerancja

Nauczyciel nie poświęca wystarczająco dużo uwagi wszystkim roślinom. Dba tylko o jedną z nich, nie wycina reszty, jednak bez pielęgnacji nie są one w stanie kwitnąć.

FUNDACJA Harmonia

2. Tolerancja

- Pozwalanie dzieciom, aby używały swoich ojczystych języków, zwłaszcza w codziennych sytuacjach np. na placach zabaw

- Nie karanie dzieci za wypowiadanie się w innym języku

FUNDACJA Harmonia

3. Odkrywanie

Nauczyciel nie ma wystarczającej wiedzy nt. roślin, dlatego stawia je w bezpiecznym miejscu i razem z uczniami uczy się o nie dbać.

FUNDACJA Harmonia

3. Odkrywanie

- Doceń różnorodność językową w klasie, nie ukrywaj jej

- Zaprezentuj dzieciom bogactwo językowe w ich klasie. Spraw, by dzieci mówiące w innych językach czuły się dostrzeżone i miło przyjęte

FUNDACJA Harmonia

	Szkoła podstawowa
1.	Jakimi językami mówisz?
2. Jakie języki słyszysz w szkole?	Czy znasz zasady dotyczące języków obcych w szkole? Gdzie i kiedy można mówić innymi językami? Czy przestrzegasz zasad? Co się stanie, jeśli nie będziesz przestrzegać zasad? Co o tym myślisz? Co o tym myślisz?
3.	Czy kiedykolwiek rozmawiasz z innymi o innych językach? Czy kiedykolwiek rozmawiałeś z innymi o zasadach języka obowiązujących w szkole i klasie? Czy chcesz powiedzieć nauczycielowi coś o zasadach?
4.	Czy podoba Ci się język holenderski? Czy uważasz, że nauka języka niderlandzkiego jest ważna? Jak ważne są Twoje inne języki? Kiedy i z kim nimi rozmawiasz? Kiedy mówisz po holendersku? Z kim rozmawiasz po holendersku?

FUNDACJA Harmonia

Funkcjonalna nauka wielojęzyczna

- Jako szkoła wykorzystujemy wielojęzyczne możliwości dzieci i młodzieży, aby zwiększyć dostęp do wiedzy
- Różnorodność językowa uczniów stanowi kapitał dydaktyczny, który jest wyraźnie wykorzystywany w celu zwiększenia ich możliwości edukacyjnych i rozwojowych.
- Język ojczysty może stanowić podstawę, która zapewnia wsparcie w nauce drugiego języka, ale także w przyswajaniu nowych treści edukacyjnych.

FUNDACJA Harmonia

	Co?	Opis metody pracy.
	Zalety i wady	Przegląd mocnych i słabych stron metody nauczania.
	Proces	Przegląd kroków, które należy wykonać w formularzu pracy.
	FML	Opis, w jaki sposób można wykorzystać język ojczysty uczniów w sposób funkcjonalny w tej metodzie nauczania.
	Przedmioty edukacyjne	Lista przedmiotów edukacyjnych, w których można stosować daną metodę pracy.
	Ekstra	Kilka wariantów i dalszych sugestii odnośnie metody pracy.

FUNDACJA Harmonia

4. Wykorzystywanie zasobów

Nauczyciel decyduje się dbać o rośliny sprawiedliwie i według potrzeb tak, by każda z nich mogła rosnąć i kwitnąć

FUNDACJA Harmonia

4. Wykorzystywanie zasobów

- wykorzystanie wielojęzyczności jako kapitału edukacyjnego i dydaktycznego

FUNDACJA Harmonia

Poproś uczniów, aby przywitali się w swoim języku ojczystym lub w języku wybranym przez siebie.	Poproś uczniów, aby przygotowali zdanie w swoim języku lub dialekcie na temat lekcji i poszukali podobieństw w słowach, a jeśli to konieczne, także w gramatyce.	Znajdź informacje o FML: Na czym polega? Jakie pozytywne efekty przynosi studentom? Jakie są wymagania wstępne?	Rzuć wyzwanie swoim uczniom, aby przetłumaczyli główną myśl lekcji na jak najwięcej języków.	Porównaj z uczniami, jak mówisz w różnych sytuacjach. Jakiego języka używasz w danym momencie? Formalnego czy nieformalnego? Czy powinieneś używać „u" czy „je"?
Porozmawiaj z kolegami o FML: Czy rozważają wdrożenie? Dlaczego lub dlaczego nie? Czego jeszcze potrzebują, aby podjąć ten krok? Czy mają konkretny przykład zastosowania FML?	Poproś uczniów o wyrecytowanie kilku wersów lub całego wiersza w ich ojczystym języku (np. z okazji Dnia Poezji). Podaj im wskazówki, gdzie znaleźć wiersze.	Złóż komuś życzenia urodzinowe w innym języku. Dla dodatkowego wyzwania spróbuj użyć mniej znanych języków!	Poproś uczniów o przedstawienie swojego idola. Dodatkowy poziom trudności: brak anglojęzycznych idoli i osób mówiących standardowym niderlandzkim! Dozwolone są osoby mówiące dialektem.	Obserwuj jedną lub więcej lekcji kolegi, na których zastosował on/ona metodę FML.
Przywitaj się z każdą klasą, którą dziś zobaczysz, w innym języku, nie niderlandzkim! Cześć! Witam! Cześć!	Porozmawiaj ze swoimi uczniami o ich pochodzeniu kulturowym i językowym, aby przedstawić wielojęzyczność w klasie.	Podczas testu pozwól uczniom tłumaczyć pytania na swój język ojczysty, korzystając ze słownika. Mogą również poprosić o pomoc (nauczyciela), jeśli nie znają jakiegoś słowa po niderlandzku. Nie dotyczy to przedmiotów językowych!	Zorganizujcie burzę mózgów z kolegą/koleżanką, aby dowiedzieć się, jak można wykorzystać FML we własnej klasie. Dla dodatkowego wyzwania, zaprojektujcie wspólnie plan lekcji, który uwzględnia FML.	Poproś uczniów, aby wyjaśniali sobie nawzajem materiał w obcym języku, jeśli któryś z nich czegoś nie rozumie. Internet może być pomocny, gdy koledzy z klasy nie potrafią pomóc.
Podkreśl najważniejsze koncepcje lekcji lub rozdziału, wypowiadając je w języku uczniów.	Rozwikłaj etymologię trudnego słowa z pomocą ucznia, który zna jego pochodzenie. Możesz też poszukać online!	Uczeń nie zna ani jednego słowa po holendersku, ale wypowiada je w swoim języku ojczystym. Następnie niech pozostali uczniowie wypowiedzą je w swoim języku (i dialekcie).	Podkreśl wielojęzyczność naukowców, autorów i postaci historyc których mowa w lekcji, p przytaczanie ich słynnyc w języku oryginalnym.	Aby poszerzyć kontekst tematów

FUNDACJA Harmonia

Co z rodzicami?

FUNDACJA Harmonia

Wstęp

P 2

Krok 1
Twoje własne umiejętności językowe

P 3-4

Krok 2
Języki o szczególnym znaczeniu
P.5-6

Krok 3
Cele na teraz i na przyszłość Str. 7-8

Krok 4
Porozmawiaj z rodziną i przyjaciółmi

Str. 9-10

Czas zacząć

Str. 11

Krok 5
Wspólny wybór podejścia językowego dla domu

Str. 12-13

Wspieraj swoje
dziecko

Str. 14

Krok 6
Pomóż swojemu dziecku w równym życiu:
codziennie
zajęcia stymulujące rozwój języka
Str. 15

Och

Krok 7
Pomóż swojemu dziecku w życiu codziennym:
Kontakt z innymi

Str. 16

Krok 8
Spojrzenie w przyszłość

Str. 17

Wreszcie

Str. 18

Pomoc rodzicom

- Pomóż rodzicom zdecydować, jakie języki używane będą w różnych sytuacjach
- Daj im wskazówki, w jaki sposób mogą ubogacić środowisko językowe dziecka
- Pomocna może być ta broszura: https://www.plantinglanguages.com/polski

FUNDACJA Harmonia

Raport

Edukacja w środowisku wielokulturowym

Warsztaty dla nauczycieli prowadzone przez Liselotte Verfaillie i Rozemarijn Vanwijnsberghe

w Zespole Państwowych Ogólnokształcących Szkól Muzycznych

I i II stopnia nr 3 im. Grażyny Bacewicz

wrzesień – listopad 2025

Kontekst

Warszawa, historycznie zróżnicowana stolica Polski, przechodzi aktualnie zmiany demograficzne. Duży napływ obcokrajowców, zwłaszcza z Ukrainy, oraz istniejących już społeczności z Białorusi, Wietnamu i innych krajów, znacząco zmieniają strukturę demograficzną miasta. Tworzy się potrzeba szeroko pojętej integracji. Szkoła Muzyczna im. Grażyny Bacewicz, podobnie jak wiele innych placówek edukacyjnych, musi zmierzyć się z problemami i zadaniami, jakie się z tym wiążą. Aktywnie stara się adaptować do rosnącej różnorodności poprzez odpowiednie polityki i programy, zachowując swoją tożsamość historyczną w kontekście współczesnych trendów integracji europejskiej. Pierwszym krokiem, jaki szkoła podjęła w tym kierunku, było zorganizowanie warsztatów dla nauczycieli.

Szkolenie stacjonarne odbyło się w dniach 26, 27 października i 28, 29 listopada 2025 roku w Szkole im. Grażyny Bacewicz, ul. Tyszkiewicza 42, 01-171 Warszawie.

FUNDACJA Harmonia

Prowadzący

Warsztaty były przeprowadzone przez:

- Liselotte Verfaillie, belgijską pedagożkę i dyrektorkę Bezpłatnej Szkoły Podstawowej dla Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi, Klim-Op, leżącej na ul. Mauroystraat 52, B-2660 w Antwerpii. Przez lata, Pani Verfaillie zdobyła znaczne doświadczenie w pracy z różnorodnością i super-różnorodnością w środowisku szkolnym.

- Rozemarijn Vanwijnsberghe, belgijską muzykolożkę, śpiewaczkę klasyczną, dyrygentkę chórową i orkiestrową oraz dyrektorkę zarządzającą organizacją pozarządową inTOUCH na rzecz dialogu międzykulturowego, ul. Square Marguerite 15/38, B-1000 w Brukseli. Pani Vanwijnsberghe posiada szerokie doświadczenie w posługiwaniu się muzyką jako narzędziem do integracji i iluzyjności.

Uczestnicy

- Pani Dyrektor oraz dwie Panie Wicedyrektor Szkoły Muzycznej im. G. Bacewicz w Warszawie
- kilkunastu nauczycieli uczących w tej szkole
- Pani Dyrektor oraz jedna z nauczycielek ze Szkoły Muzycznej w Ostrołęce.

Liczba wszystkich uczestników wyniosła 20 osób.

FUNDACJA Harmonia

Treść warsztatów

Temat przewodni brzmiał: „Edukacja, Muzyka i Różnorodność”. Na wrześniowych spotkaniach skupialiśmy się na:

- Zrozumieniu różnorodności w różnych jej aspektach oraz nauce wzorców zachowań nauczycieli i uczniów. Ponadto przedstawiono szkolne zasady postępowania w zakresie różnorodności i dostosowane do naszej lokalnej sytuacji;

- Zapoznaniu się z europejską polityką wykorzystania muzyki jako narzędzia do integracji, przekazywania wartości oraz włączania i przekształcania społeczności.

Prowadzące wykorzystywały różnorodne sposoby przekazania wiedzy, m.in.: prezentacje, dyskusje w grupach, zadania indywidualne i gry edukacyjne. W czasie między spotkaniami we wrześniu i listopadzie, uczestnicy pracowali nad swoimi własnymi projektami.

Bazując na wiedzy zdobytej we wrześniu, na spotkaniu w listopadzie omawiane było:

- Podejście do wielojęzyczności i różne sposobów radzenia sobie z wyzwaniami, jakie stawia ona w kontekście edukacyjnym. Dyskutowaliśmy również o potrzebie ustalenia klasowych i szkolnych zasad odnoszących się do wielojęzyczności.

- Sposoby na zastosowanie muzyki, jako narzędzia do integracji społeczności. Gościli u nas przedstawiciele organizacji działających na terenie Warszawy, którzy opowiadali o swoim doświadczeniu i przeprowadzanych inicjatywach, zachęcając do współpracy.

Spotkanie było prowadzone dynamicznie, interaktywnie, z dużym zaangażowaniem zarówno że strony prowadzących, jak i uczestników.

Obydwie sesje warsztatów kończyły się podsumowaniem. Grupa dyskutowała nad sposobami zastosowania szkolnej rzeczywistości oraz pomysłami, jak dalej zgłębiać ten temat w przyszłości.

FUNDACJA Harmonia

Materiały

Uczestnikom szkolenia udostępniono szeroki zakres materiałów dydaktycznych, w tym prezentacje, materiały do nauki i rozwoju osobistego, materiały edukacyjne do wykorzystania podczas zajęć grupowych oraz listy kontrolne dotyczące lokalnego kształtowania polityki. Wszystkie te materiały można udostępniać współpracownikom i zainteresowanym instytucjom.

Podsumowanie

Warsztaty szkoleniowe na temat „Edukacja w środowisku wielokulturowym” przeprowadzone w Szkole Muzycznej im. Grażyny Bacewicz miały ogromną wartość, ponieważ zwiększyły kompetencje międzykulturowe nauczycieli, zachęcały do tworzenia klas włączających, zmniejszały uprzedzenia i wzmacniały umiejętności interpersonalne i komunikacyjne uczestników. Umożliwia to tworzenie przyjaznego środowiska dla coraz bardziej zróżnicowanej społeczności uczniów w Warszawie i w całej Polsce, co prowadzi do lepszej integracji społecznej i poszerzenia umiejętności poznawczych wszystkich uczniów. Warsztaty wyposażyły nauczycieli w praktyczne narzędzia pozwalające radzić sobie z różnicami kulturowymi, budować sieci kontaktów i zapewniać równe szanse, zgodnie z krajowymi i europejskimi celami w zakresie edukacji włączającej oraz w odpowiedzi na rosnącą różnorodność wynikającą z migracji.

Doświadczenie to było pozytywne zarówno dla uczestników, jak i trenerów, zachęcając do większej integracji w ramach szkolnych zespołów edukacyjnych. W związku z tym rozważana będzie dalsza współpraca w przyszłości.

Liselotte Verfaillie

Rozemarijn Vanwijnsberghe

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

FUNDACJA Harmonia